

Harbytorp

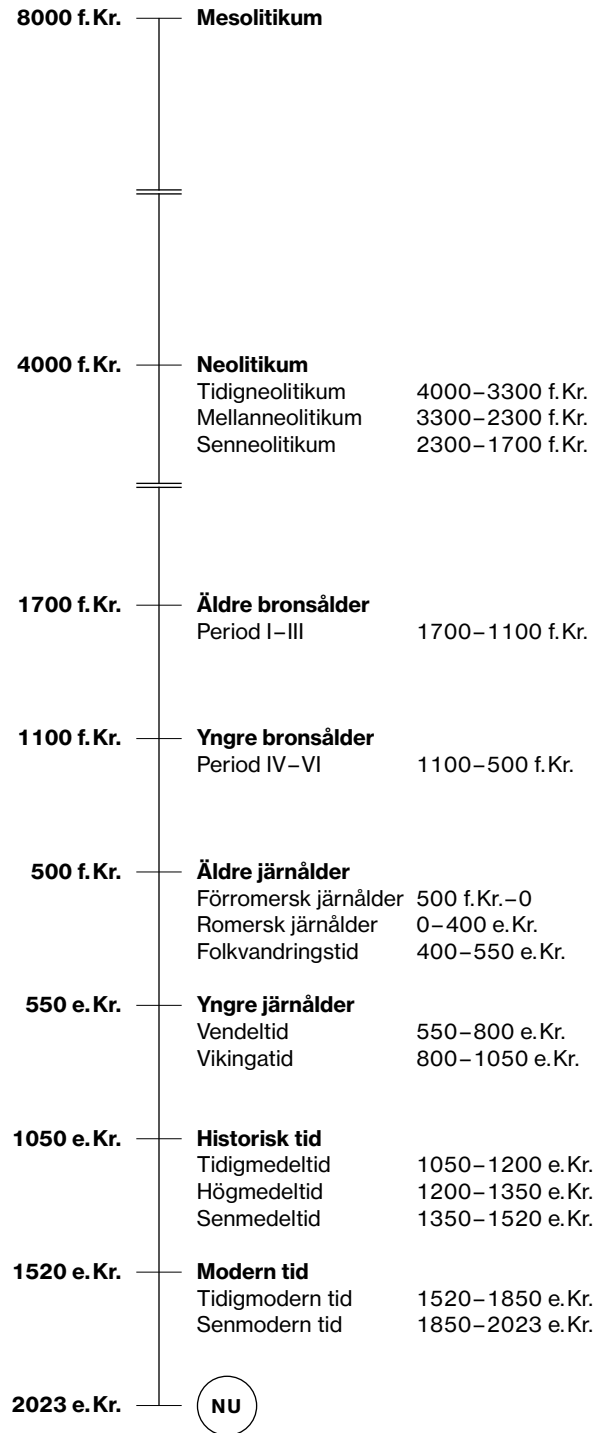
Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Harbytorp 1:3
Kjula socken
Eskilstuna kommun
Södermanlands län
Södermanland

BIRGITTA LARSSON

ARKEOLOGISK
PERIODINDELNING
FRÅN
STENÅLDER
TILL
NUTID

Harbytorp

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Harbytorp 1:3
Kjula socken
Eskilstuna kommun
Södermanlands län
Södermanland

BIRGITTA LARSSON

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB

STIFTELSEN KULTURMILJÖVÅRD
PILGATAN 8 D
721 30 VÄSTERÅS

Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2023

Samtliga foton av Birgitta Larsson där inget annat anges.

OMSLAG

Boplatsläget objekt 9 samt torpet Kanton. Foto Henrik Runeson.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 5008607.

ISBN 978-91-8041-164-6

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Inledning.	5
Syfte och målsättning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Topografi.	6
Fornlämningsmiljö	6
Tidigare undersökningar.	8
Metod och genomförande	9
Undersökningsresultat.	10
Ettapp 1	10
<i>Kart- och arkivstudier.</i>	10
<i>Fältinventering.</i>	12
Ettapp 2	16
<i>Boplatslägen i åkermark (objekt 3, 5, 6, 7 och 8)</i>	16
<i>Boplatslägen i skogsmark (objekt 1, 2, 9, 10, 12 och 13)</i>	23
Utvärdering.	27
Referenser	28
Kart- och arkivmaterial	28
Litteratur.	28
Tekniska och administrativa uppgifter	29
Bilagor	30
Bilaga 1. Objekt och lämningar.	30
Bilaga 2. Schakt.	32
Bilaga 3. Provrutor	35
Bilaga 4. Anläggningar	39
Bilaga 5. Fynd.	40

Figur 1. Utredningsområdet markerat i blått.
Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har genomfört en arkeologisk utredning innefattande etapp 1 och 2 på fastigheten Harbytorp 1:3 med anledning av att Eskilstuna kommun där planerar att uppföra ett verksamhetsområde. Utredningen genomfördes under september–oktober 2022 och omfattade kart- och arkivstudier, fältinventering och sökschaktsgrävning.

Under inventeringen identifierades tretton objekt – elva möjliga fornlämningar i form av boplatslägen, ett odlingsröse och en stensträng/gårdsgård.

Under sökschaktsgrävningen framkom stolphål på tre av de fem boplatslägena i åkermark (objekt 3, 7 och 8). Inom objekt 7 noterades tre stolphål inom tre schakt. I anslutning till två av dessa framkom också keramik av förhistorisk typ, troligen yngre bronsålder–äldre järnålder. Här kan en fornlämning i form av *boplats* beläggas. Boplatserna omfattar den nordöstra delen av objekt 7. Inom objekt 3 och 8 framkom endast ett stolphål vardera. Det kan inte uteslutas att de två stolphålen är sentida, men lämningstypen förknippas med förhistoriska boplatser. De enskilda stolphålen inom objekt 3 och 8 bedöms som *boplatslämning övrig*, vilket innebär status som fornlämning. Stensträngen/gårdsgården och odlingsröset klassas som *övrig kulturhistorisk lämning*. Inga lämningar påträffades inom objekten i skogsmark.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har genomfört en arkeologisk utredning innefattande inventering, etapp 1, under tiden 22–28 september 2022 och utredningsgrävning, etapp 2, under tiden 17–26 oktober 2022. Utredningen omfattade ett cirka 105 hektar stort område inom fastigheten Harbytorp 1:3, Eskilstuna kommun i Södermanlands län. Utredningen föranleddes av att Eskilstuna kommun planerar att uppföra ett verksamhetsområde inom berörd fastighet. Utredningen beslutades av Länsstyrelsen i Södermanlands län genom direktval (dnr 431-3550-2022) och bekostades av Eskilstuna kommun. Projektledare var Henrik Runeson.

Syfte och målsättning

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget. Utredningen skulle även preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet.

Målsättningen är att resultatet från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Likaså ska det kunna användas som underlag i företagarens planering. Resultaten kan även komma att användas av undersökare när en undersökningsplan för en arkeologisk förundersökning eller undersökning ska upprättas.

Topografi och fornlämningsmiljö

Topografi

Utredningsområdet är en del av det sörmländska kuperade sprickdalslandskapet med kalberg och morän som bryts av insprängda dalstråk med leriga och sankmarker. I närområdet finns två större grusåsar, Kjulaåsen och Barvaåsen, vilka löper i nord-sydlig riktning. Utredningsområdet är cirka 105 hektar stort och beläget 25–40 meter över havet vilket ger förutsättningar för förhistoriska lämningar från tidigneolitikum och framåt. Jordarterna består till övervägande del av sandig morän och glacial lera. I det sydöstra hörnet förekommer mossmark (Björnmossen) och lokalt på vissa platser finns berg i dagen.

Utredningsområdet utgörs i norr av höglänt skogsmark och i de centrala delarna av åker. Andelen skog överväger och är generellt mycket stenig och blockig. De södra delarna av utredningsområdet är på Fastighetskartan markerade som åkermark, men är idag bevuxna med mycket tät energiskog.

Fornlämningsmiljö

Inom utredningsområdet finns två fornlämningar registrerade i Kulturmiljöregistret (KMR) – Harbytorp bytomt/gårdstomt (L1985:9164) och torpet Kanton, lägenhetsbebyggelse (L1985:8513). Det finns även en övrig kulturhistorisk lämning i form av en hägnad (L1982:1557) samt fyra lämningar utan antikvarisk bedömning, alla lägenhetsbebyggelser. Området förefaller att vara av utmarkskaraktär.

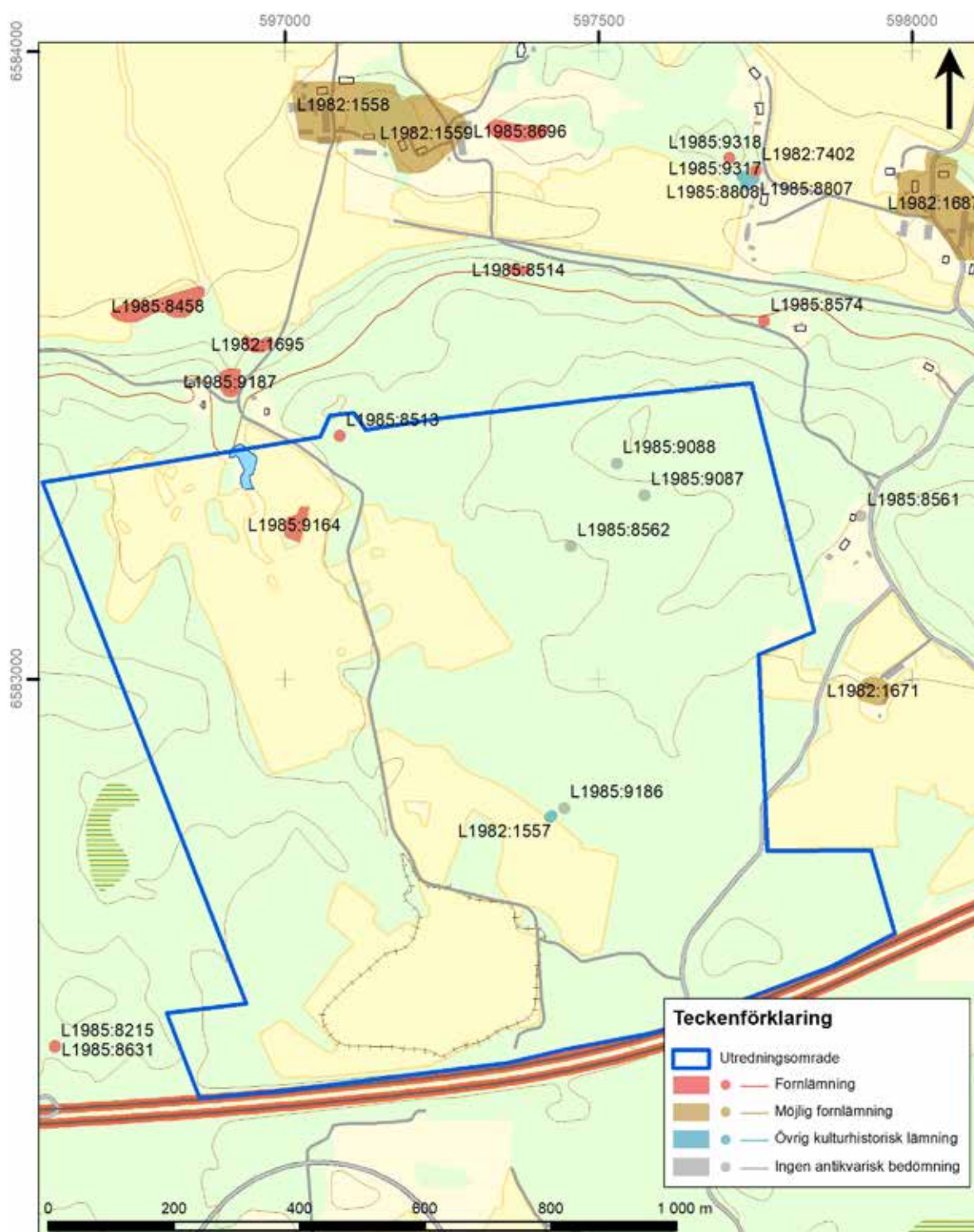
Utanför utredningsområdet finns i väster och sydväst flera kolningsgropar som påträffats vid tidigare arkeologiska utredningar. I norr finns en kvarnlämning med två ställvis kallmurade rännor och strax norr om den ligger två gravfält – L1982:1695 och L1985:8458 (KMR).

Cirka 500 meter norr om utredningsområdet ligger två idag bebyggda bytomter/gårdstomter nära varandra. Harby gård, L1982:1558, med belägg från 1400 och Hässelby gård, L1982:1559, med belägg från 1371. Öster om Hässelby gård ligger gravfält L1985:8696 och nordöst om utredningsområdet ligger ännu en bytomt/gårdstomt, Himmelsända gård, L1982:1687 med belägg från 1412. Väster om Himmelsända gård finns ett par stensättningar och ett par stensättningsliknande och höglänt liknande lämningar (KMR; Ortnamnsregistret).

Tabell 1. Lämningar inom utredningsområdet, se även figur 2.

Fornlämning	
L1985:8513 (Kjula 165:1)	Lägenhetsbebyggelse, Kanton torp
L1985:9164 (Kjula 162:1)	Bytomt/Gårdstomt, Harbytorp
Övrig kulturhistorisk lämning	
L1982:1557 (Kjula 230)	Hägnad, stenmur
Ingen antikvarisk bedömning	
L1985:8562 (Kjula 159:1)	Lägenhetsbebyggelse, torp, uppgift om
L1985:9087 (Kjula 160:1)	Lägenhetsbebyggelse, backstuga, uppgift om
L1985:9088 (Kjula 161:1)	Lägenhetsbebyggelse, backstuga, uppgift om
L1985:9186 (Kjula 163:1)	Lägenhetsbebyggelse, backstuga, uppgift om

Öster om utredningsområdet finns ett soldattorp, L1985:8561, och ytterligare en bytomt/gårdstomt, Björndal gård, L1982:1671, med belägg från 1642 (KMR).

Figur 2. Fornlämningar. Se tabell 1 och 2 för beskrivningar av lämningarna. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

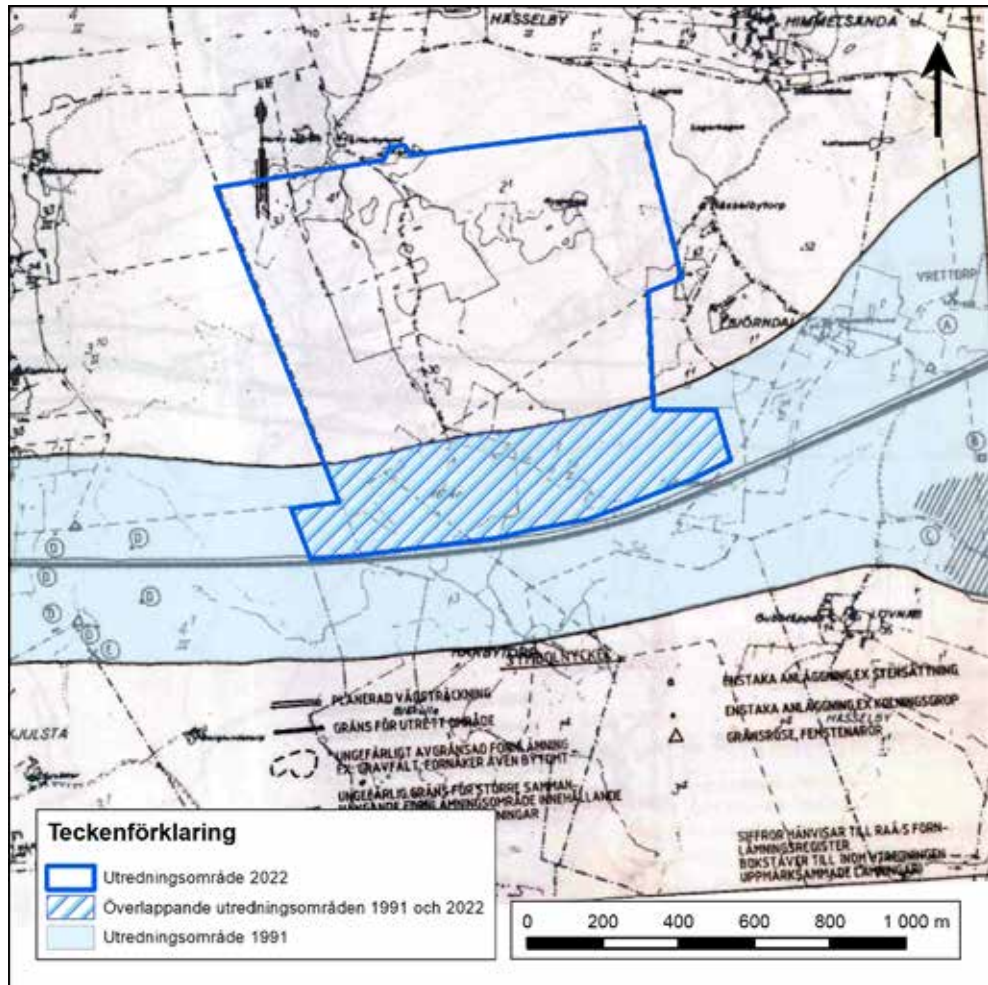
Tabell 2. Lämningar i utredningsområdets närhet, se även figur 2.

Fornlämning	
L1982:1695	Gravfält (10 runda stensättningar)
L1982:7402	Stensättning (rund)
L1985:8215	Kolningsanläggning, kolningsgrop
L1985:8458	Gravfält (ca 30 fornlämningar – 10 högar och ca 20 runda stensättningar)
L1985:8514	Lägenhetsbebyggelse, backstuga
L1985:8574	Lägenhetsbebyggelse, backstuga
L1985:8631	Kolningsanläggning, kolningsgrop
L1985:8696	Gravfält (25 fornlämningar – 8 högar, 14 runda stensättningar och 3 rektangulära stensättningar)
L1985:9187	Kvarn
L1985:9318	Stensättning (rund)
Övrig kulturhistorisk lämning	
L1985:8807	Fornlämningsliknande lämning, höglignande lämning (rund)
L1985:8808	Fornlämningsliknande lämning, stensättningsliknande lämning (rund)
L1985:9317	Fornlämningsliknande lämning, stensättningsliknande lämning (rund)
Möjlig fornlämning	
L1982:1558	Bytomt/Gårdstomt, bebyggd, Harby gård
L1982:1559	Bytomt/Gårdstomt, bebyggd, Hesselby gård
L1982:1671	Bytomt/Gårdstomt, bebyggd, Björndal
L1982:1687	Bytomt/Gårdstomt, bebyggd, Himmelsända
Ingen antikvarisk bedömning	
L1985:8561	Lägenhetsbebyggelse, soldattorp, uppgift om

Tidigare undersökningar

Hösten 1991 genomfördes etapp 1 av en arkeologisk utredning inför planerad nydragning av väg E3 (nu väg E20), sträckan Arphus–Eskilstuna. Den resulterade i ett trettio-tal lämningar. De utgjordes främst av gravar, men även bebyggelselämningar, kolningsgropar och möjliga lägen för förhistoriska boplatser (Johansson 1991).

Utredningsområdet 1991 berörde endast den södra delen av utredningsområdet 2023. Inga av de lämningar som då framkom ligger inom det nu aktuella utredningsområdet (figur 3). Den närmaste lämningen ligger cirka 200 meter västerut och är en av flera kolningsgropar i området. Hösten 1992 och våren 1993 genomfördes etapp 2 av den arkeologiska utredningen. En identifierad kolningsgrop som låg cirka 700 meter väster om aktuellt utredningsområde gav en datering till 1500-tal (Johansson 1993).

Figur 3. Aktuellt utredningsområde 2022 projicerat på utredningsområdet 1991. Skala 1:20 000.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen genomfördes i två etapper. Etapp 1 innefattade kart- och arkivstudier samt fältinventering.

Vid *kart- och arkivstudien* utnyttjades följande digitalt tillgängliga källor:

- Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister (KMR) har studerats för närområdets kända lämningssmiljö.
- Lantmäteriets tjänst Historiska kartor har konsulterats. Ett urval kartor har rektifierats med syfte att lokalisera och klargöra bebyggelse och andra anläggningar samt förändringar av markanvändning.
- Sveriges geologiska undersökning (SGU) har använts för kartor avseende jordarter och strandförskjutning med syfte att klargöra de naturgivna förutsättningarna för förhistoriska lämningar.
- Ortnamnsregistret för äldsta skriftliga belegg för berörda by-/gårdnamn i utredningsområde och närområdet.

En *fältinventering* genomfördes den 22–23 och 26–28 september 2022. Hela utredningsområdet inventerades med undantag av de södra delar som på fastighetskartan är markerade som åkermark men där det idag står mycket tät energiskog, vilket omöjliggjorde inventering. Platserna för samtliga sju registrerade lämningar i KMR inom utredningsområdet besöktes. Under inventeringen identifierades ett antal boplatslägen och övriga lämningar.

Efter genomförd inventering gjordes en avstämning med länsstyrelsen, som beslutade att samtliga utpekade boplatslägen skulle utredningsgrävas.

Etapp 2 bestod av *utredningsgrävning* av boplatslägen som identifierades under etapp 1. Boplatslägen i åkermark undersöktes med grävmaskin genom sökschaktning. De grävdes skiktvis genom matjorden ner till anläggningsnivå eller undergrund. Boplatslägena i skogsmark var inte möjliga att nå med grävmaskin. Därför grävdes i stället 0,5 m² stora provrutor för hand.

Schakt, provrutor och påträffade lämningar dokumenterades genom inmätning med GPS, beskrivning och vissa översiktfoton. Samtliga schakt och provrutor återfylldes.

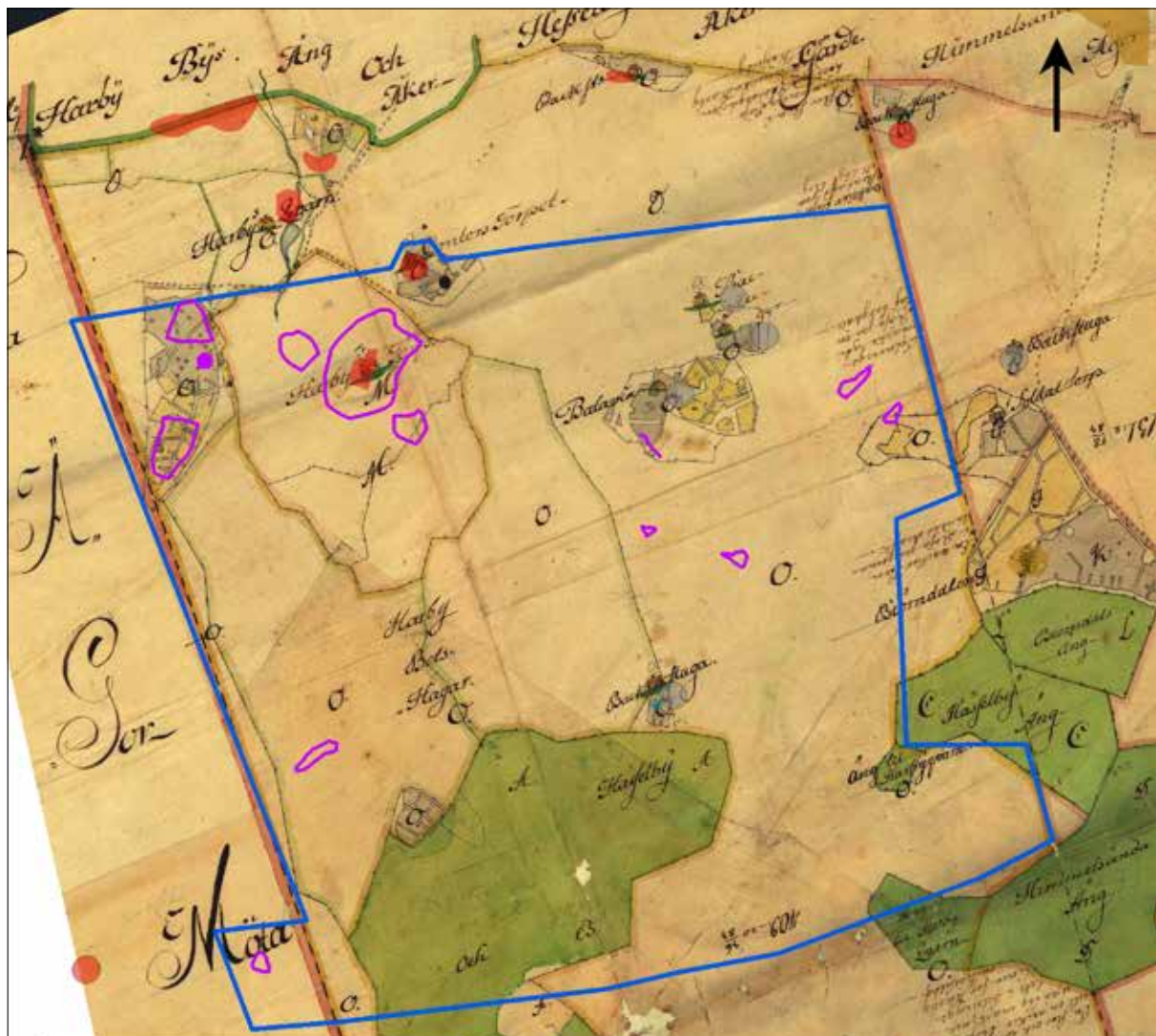
Undersökningsresultat

Etapp 1

Kart- och arkivstudier

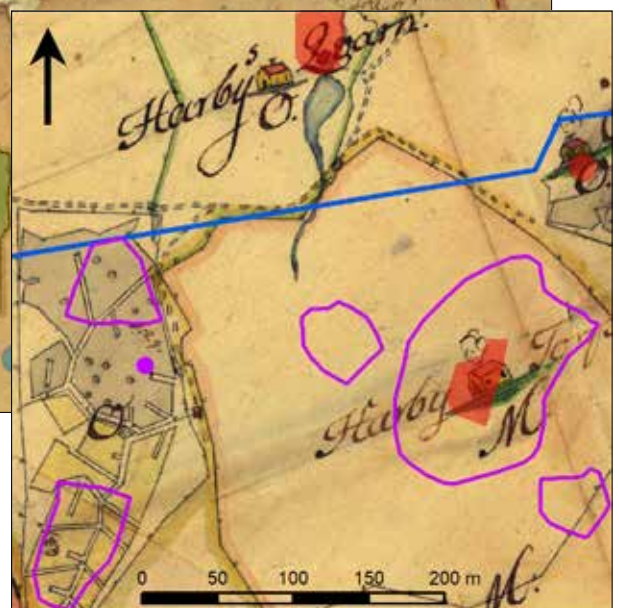
Enligt SGU:s strandförskjutningsmodeller har utredningsområdet legat helt under vatten fram till cirka 3800 f.Kr. (5800 BP) då två små öar eller skär träder fram i nordöstra delen av undersökningsområdet. Under de följande århundradena växer öarna samman till en ö och cirka 3100 f.Kr. (5100 BP) visar strandförskjutningsmodellen att landnivån höjt sig så pass mycket att ön blivit en del av fastlandet och vattnet bildar en vik i den centrala delen av undersökningsområdet. Cirka 2500 f.Kr. (4500 BP) är hela undersökningsområdet ovan vattennivå. Strandförskjutningsmodellerna visar att bosättningar varit möjliga på vissa platser inom utredningsområdet sedan tidigneolitisk tid.

De historiska kartorna från och med tidigt 1700-tal visar på både skogsmark och åkermark i undersökningsområdet. På en ägomätningsskarta från 1724 ses Harbytorp med ägor och på delningskartor från 1757 och 1758 är även torpen Kanton och Batavia samt tre backstugor markerade. Kartorna är mycket detaljerade och visar att marken är brukad runt bebyggelsen (figur 4). Det är dessa kartor som ligger till grund för informationen om lägenhetsbebyggelsen i KMR. Drygt hundra år senare visar en gränsbestämningsskarta Harbytorp, Kanton och Batavia men inga backstugor eller till dem intilliggande brukad mark. Häradsekonomiska kartan från 1897–1901 visar samma utbredning av åker/betesmark och skog som idag med undantag av ägorna runt torpet Batavia som idag är skogbevuxna.

Teckenförklaring

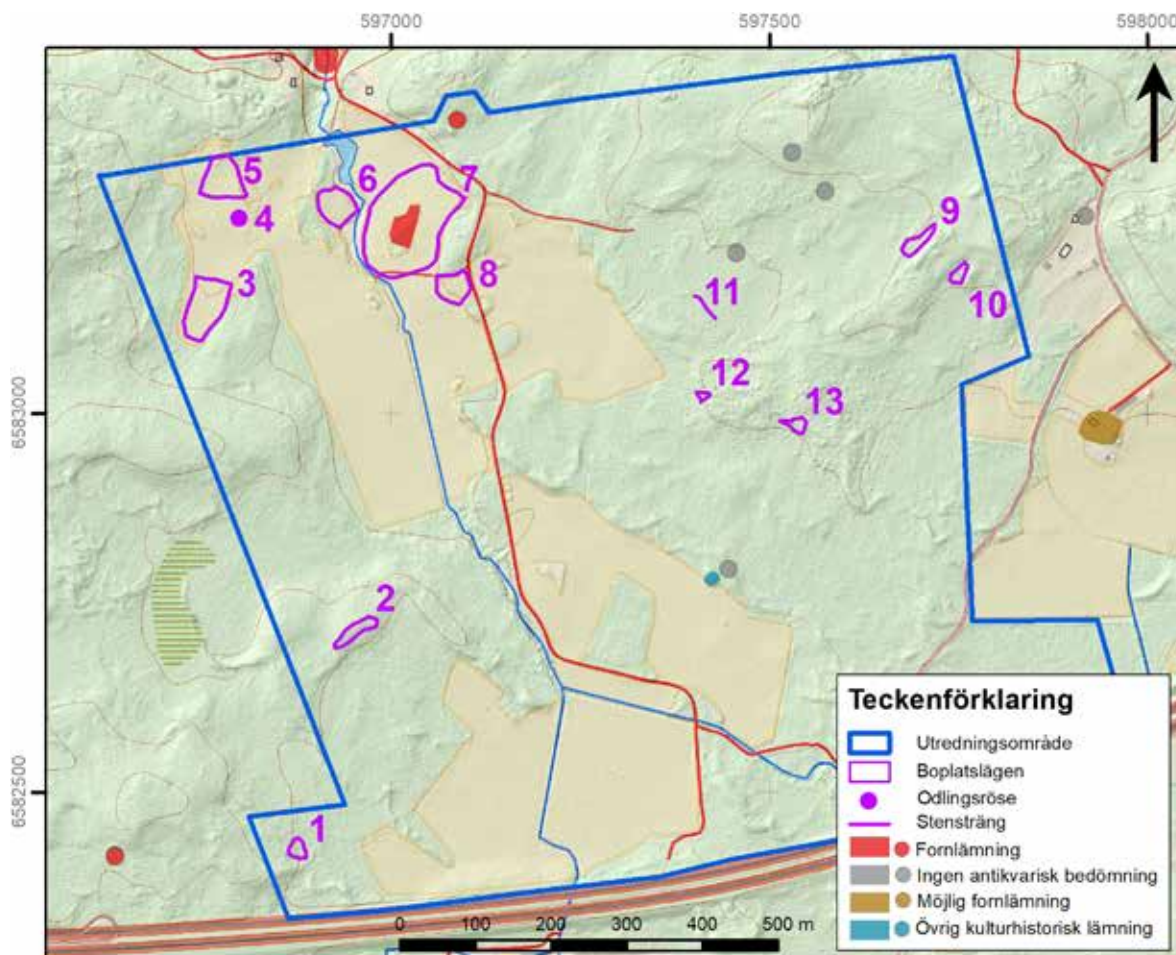
	Utredningsområde
	Boplatslägen
	Odlingsröse
	Stensträng/gårdsgård
	Fornlämning
	Möjlig fornlämning
	Övrig kulturhistorisk lämning
	Ingen antikvarisk bedömning

Figur 4. Delningskarta från 1758. Utredningsområdet är markerat i blått och objekten i lila. Även lämningar ur KMR är utmärkta. Skala 1:10 000. Till höger en detalj av kartan i skala 1:5 000.

Fältinventering

Under inventeringen identifierades tretton objekt – elva möjliga fornlämningar i form av boplatsslägen, ett odlingsröse samt en stensträng/gärdsgård (figur 5).

Figur 5. Översiktsplan med utredningsområdet markerat i blått och objekten i lila. Även lämningar ur KMR är markerade. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Boplatsslägen

Fem möjliga boplatsslägen identifierades i åkermark (objekt 3, 5, 6, 7 och 8) och bedömdes ha potential för bronsålder till efterreformatorisk tid. Objekt 3 och 5 är belägna i det nordvästra hörnet av utredningsområdet. Objekt 3 ligger i svag östsluttning och begränsas i norr, väster och söder av skogsmark. Objekt 5 ligger på en plåtå i svag sydsluttning och avgränsas i öster av ett smalt impediment med odlingssten och i norr och nordväst av skogsmark. Objekt 6 ligger på en plåtå väster om en bäck som löper i nord-sydlig riktning. Platsen avgränsas av steniga impediment med lövskog i väster och norr. Objekt 7 är det till ytan största objektet och omgärdar torpet Harbytorp, fornlämning L1985:9164 (lägenhetsbebyggelse). Åkermarken sluttar huvudsakligen mot väster och sydväst, ned mot bäcken. Objekt 8 ligger strax sydöst om objekt 7 i en svag sydvästsluttning. Ytan begränsas i norr av en stenig och blockig åkerudde med lövträd.

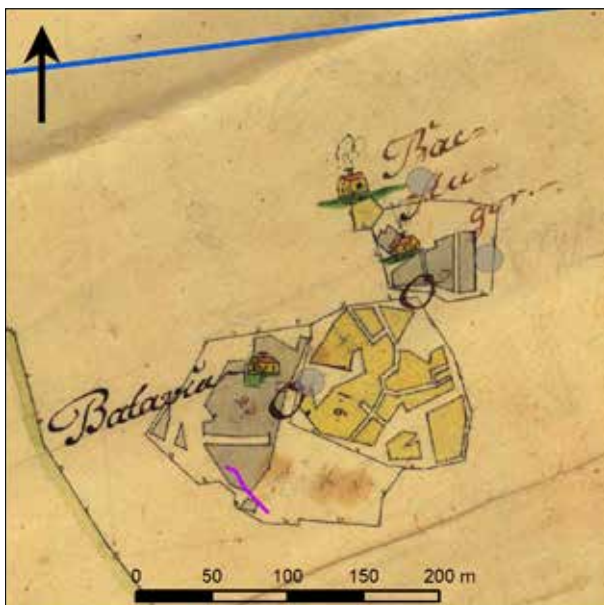
Utifrån strandförskjutningsmodeller och topografi identifierades sex möjliga boplatslägen i skogsmark (objekt 1, 2, 9, 10, 12 och 13). Samtliga bedömdes som stenålderslägen och låg på nivåer mellan 35–40 meter över havet. De två lägena i nordost låg högst (objekt 9 och 10), de övriga på 35 meter över havet. Objekt 1 och 2 var belägna i den sydvästra delen av undersökningsområdet och låg båda på små plattor som begränsas av söderslutning (figur 6). Objekt 9 och 10 låg i den nordöstra delen av undersökningsområdet i hyggesplöjd skogsmark. Objekt 9 var beläget på en hylla mellan brant hållparti och västsluttning medan objekt 10 var beläget i en svacka sluttande mot sydöst mellan blockiga slänter mot berghäll högre upp. Objekt 12 och 13 låg något mer centralt i undersökningsområdet. Objekt 12 var ett sadelläge i västsluttning mellan blockiga kanter i söder, öster och norr och objekt 13 låg i sluttning mot sydväst och är begränsat i öst och sydöst av stenigt höjdparti. För en mer detaljerad beskrivning av objekten, se bilaga 1.

Figur 6. Objekt 2. Potentiellt stenåldersläge på smal plattå orienterad öst–väst. Begränsad i söder av en kort, relativt brant slänt. Foto Karolina Karlsson från söder.

Stensträng/Gärdsgård

En stensträng/gärdsgård (objekt 11) identifierades i nordöstra delen av utredningsområdet. Den ligger vid kanten av högvuxen gles granskog, söder om ett mindre dike vilket begränsar en tidigare åkeryta. En granplantering växer nu på åkerytan. Stensträngen/gärdsgården mätte 42 × 1,2–2,0 meter och bestod av stenar och block, 0,2–1,6 meter stora. Den bedöms vara relativt sentida. Fynd från 1900-tal framkom i stensträngens övre västra del. De äldre delarna av stensträngen/gärdsgården skulle kunna relatera till verksamheter knutna till 1700-talstorpet Batavia (LI985:8562) (figur 7). Stensträngen/gärdsgården får status *övrig kulturhistorisk lämning*.

Figur 7. Detalj av rektifierad delningskarta från 1758 med projicering av inmått stensträng/gårdsgård i lila, se även figur 5. Skala 1:5 000.

Odlingsröse

Ett odlingsröse (objekt 4) noterades sydsydöst om objekt 5. Det är beläget på ett mycket litet, cirka 10 × 6 meter stort, impediment i åkermark. Röset är närmast ovalt i form och mätte 6,0 × 3,5 meter med en höjd på 0,6 meter. Det bestod av 0,15–0,70 meter stora stenar, varav huvuddelen mäter 0,15–0,25 meter (figur 8). Odlingsröset bedöms vara relativt sentida. Odlingsröset får status *övrig kulturhistorisk lämning*.

Figur 8. Odlingsröse, objekt 4. Foto Henrik Runeson från norr.

Tidigare registrerade lämningar i KMR

Harbytorp bytomt/gårdstomt (fornlämning LI985:9164) är beläget på ett impediment, delvis bevuxet med sly. Vid utredningen gjordes inmätningar (punkter) för läget av en jordkällare samt ett spismursröse. Jordkällaren mäter 6 × 4 meter nord-syd och är 0,15 meter djup. Den består av kallmurade väggar i minst fem skikt med en ingång i söder. Själva källarhögen är cirka 10 × 8 meter stor och 2 meter hög. I norra delen av fornlämningen finns också ett spismursröse. Det mäter cirka 2,5 × 2,5 meter och är 0,7 meter högt. Enstaka stenar och flisor av tegel syns i mindre skador i spismursröset som är överväxt med högt gräs och nyponbuskar.

Torpet Kanton (fornlämning LI985:8513) består av två svårt förfallna hus, med enstaka stående väggar och nedrasade tak samt en förfallen, men stående bod. I söder finns en igenfylld brunn. På tomten finns förvildade syrener och fruktträd (figur 9).

Figur 9. Torpet Kanton. Foto Henrik Runeson.

Hägnaden i form av en stenmur (övrig kulturhistorisk lämning LI982:1557) besöktes. Läget korrigerades något genom inmätning. Stenmuren ligger i närheten av platsen för backstuga (LI985:9186), se nedan.

Varken torpet Batavia/Nystugan (LI985:8562) eller någon av backstugorna (LI985:9087, LI985:9088 och LI985:9186) kunde beläggas i fält via identifierade lämningar. Alla fyra lämningar har status *ingen antikvarisk bedömning*

Etapp 2

Etapp 2 bestod av utredningsgrävning av de elva möjliga boplatslägen som identifierades under fältinventeringen. Resultatet sammanfattas i tabell 3 och redovisas nedan.

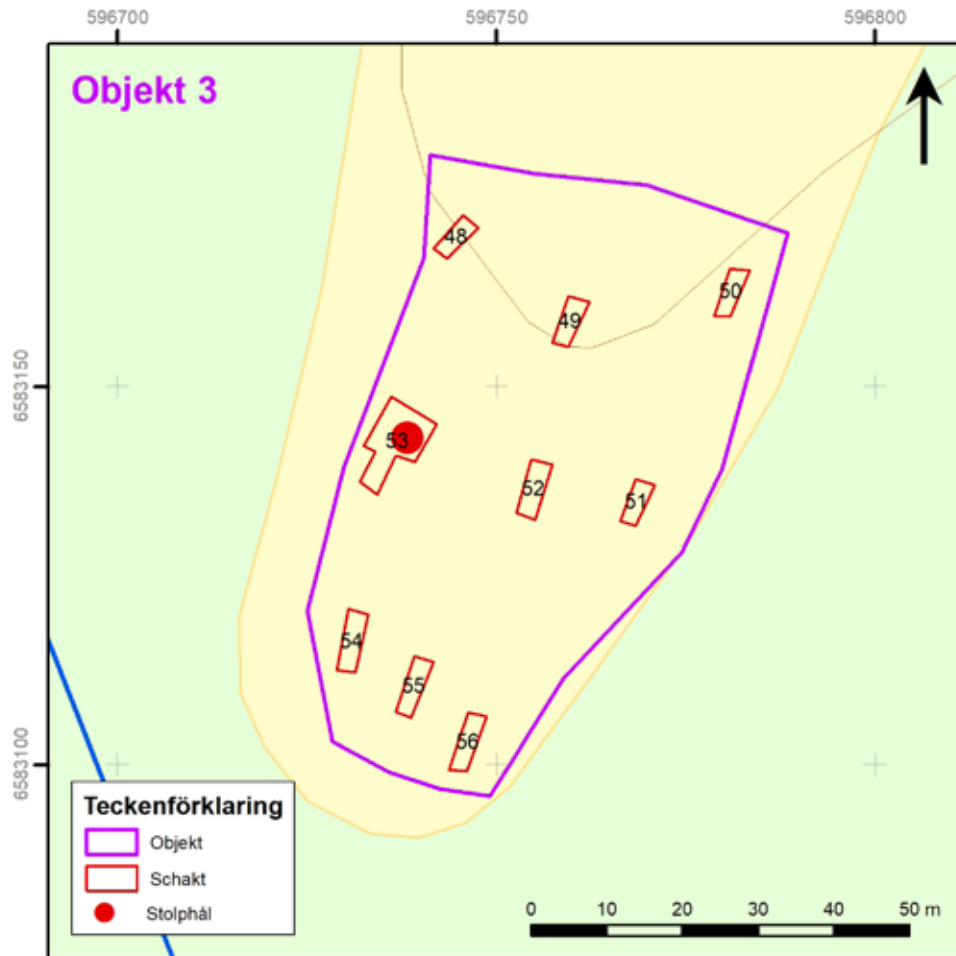
Tabell 3. Sammanfattning av samtliga objekt inom utredningsområdet efter etapp 1 och 2.

Objektnr	Typ	Antal schakt/provrutor	Status	Resultat
1	Boplatsläge	10 provrutor	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
2	Boplatsläge	16 provrutor	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
3	Boplatslämning övrig	9 schakt	Fornlämning	1 stolphål
4	Odlingsröse		ÖKL	Sentida odlingsröse
5	Boplatsläge	6 schakt	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
6	Boplatsläge	7 schakt	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
7	Boplat	29 schakt	Fornlämning	3 stolphål. 2 skärvor förhistorisk keramik
8	Boplatslämning övrig	5 schakt	Fornlämning	1 stolphål
9	Boplatsläge	10 provrutor	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
10	Boplatsläge	10 provrutor	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
11	Stensträng/ gårds-gård		ÖKL	Relativt sentida. Äldre delar kan ha koppling till 1700-tals-torp
12	Boplatsläge	8 provrutor	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse
13	Boplatsläge	10 provrutor	Ej fornlämning	Inget av antikvariskt intresse

Boplatslägen i åkermark (objekt 3, 5, 6, 7 och 8)

Objekt 3

I ett (schakt 53) av de nio schakt som förlades inom objekt 3 påträffades en anläggning i form av ett stolphål A5 (figur 10). Stolphålet mätte 0,40 × 0,40 meter och var tydligt avgränsat i plan med fyllning av sotig silt och rikligt med kol (figur 11). Schaktet utökades 3 meter utifrån stolphålet för att undersöka om det fanns ytterligare stolphål eller anläggningar men inget mer av antikvariskt intresse framkom. Stolphålet bedöms som *boplatslämning övrig*, vilket innebär status som *fornlämning*.

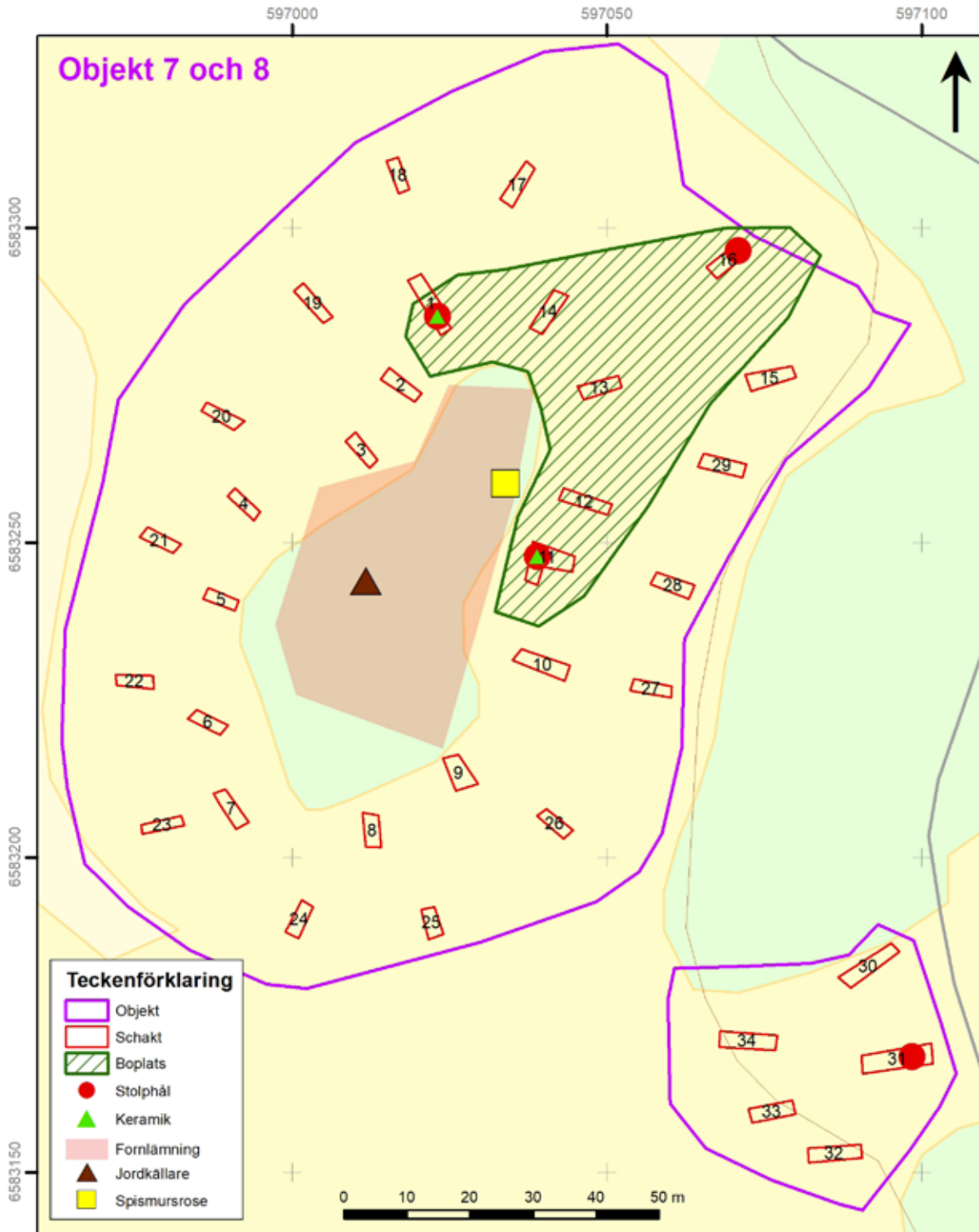
Figur 10. Schaktplan över objekt 3 och anläggning A5 (stolphål). Skala 1:1 000.

Figur 11. Stolphål A5 i schakt 53 inom objekt 3. Foto Henrik Runeson från nordnordost.

Objekt 7

Objekt 7 innefattade ett område runt fornlämning LI985:9164 (bytomt/gårdstomt Harbytorp). Inom objektet förlades 29 schakt. I tre av schakten framkom anläggningar i form av stolphål och i två av dem även fynd (figur 12).

Figur 12. Schaktplan över objekt 7 och 8, anläggningar, keramikfynd och boplat. Skala 1:1 000.

I schakt 1 framkom stolphål A1 som mätte 0,35 × 0,25 meter och var tydligt avgränsad i plan med en fyllning av svart, något flammig, sotig silt. På toppen av anläggningen fanns en skärva förhistorisk keramik F1 (figur 14). I sydvästra hörnet av schakt 11 framkom stolphål A2 som mätte 0,25 × 0,20 meter och var tydligt avgränsad i plan med fyllning av sotig silt och rikligt med kol (figur 13). En skärva mörkgrå förhistorisk keramik F3 (figur 14), en skärva 1600–1700-talskeramik F2 samt ett fragment av plant glas F4 påträffades också. I schakt 16 framkom stolphål A3 som mätte 0,50 × 0,50 meter och var tydligt avgränsad i plan med en fyllning av mörkbrun silt. Ett fåtal fynd av efterreformatorisk karaktär som hästkosöm, spik och glaserad keramik påträffades också inom objekt 7 men togs inte till vara.

Figur 13. Stolphål A2 i schakt 11 inom objekt 7. Foto från norr.

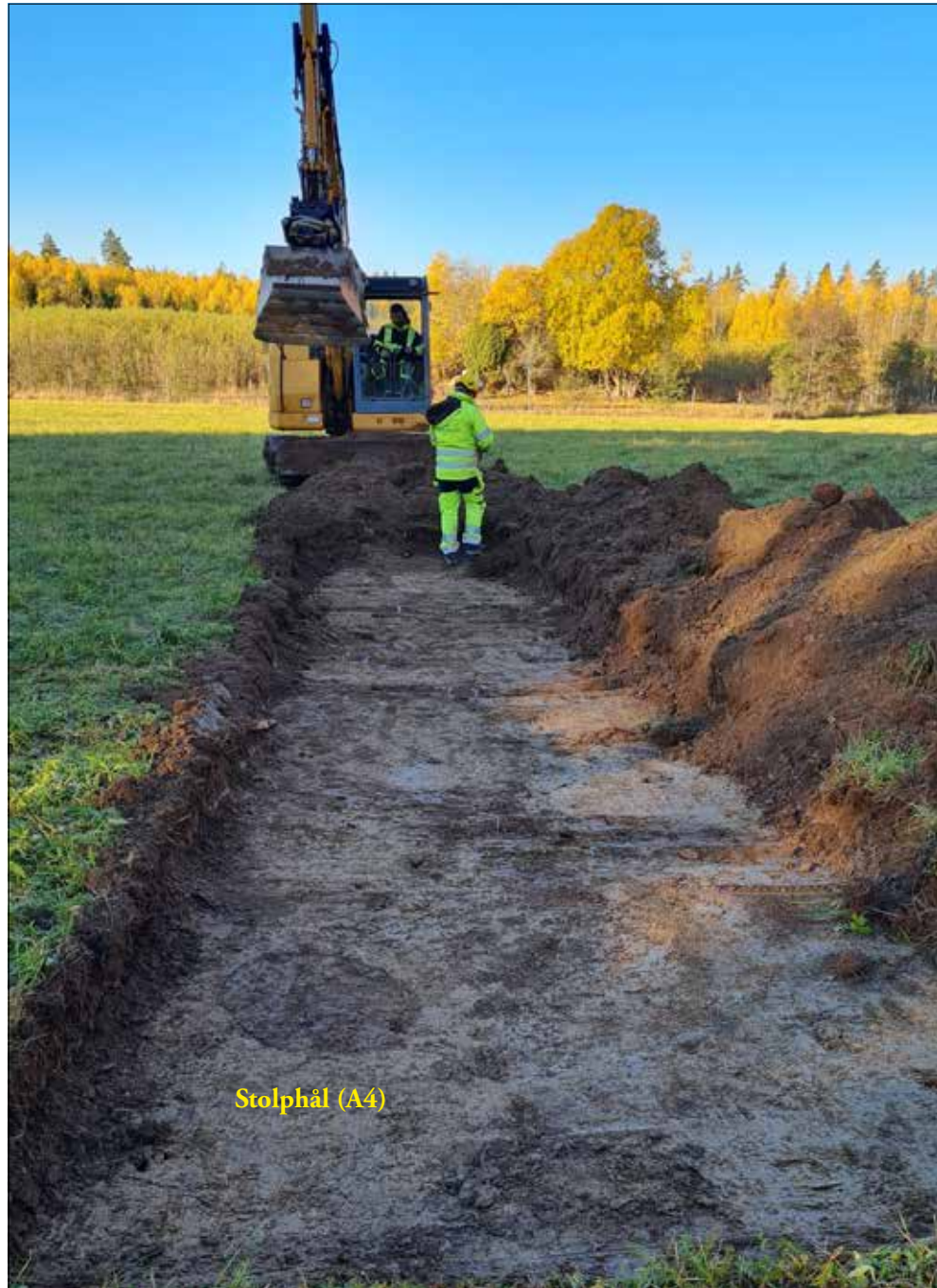
Stolphålen och den förhistoriska keramiken som påträffades inom objekt 7 gör att en *fornlämning* i form av *boplats* kan beläggas. Boplatsen omfattar den nordöstra delen av objekt 7 och mäter i sin största utsträckning cirka 75 × 50 meter i nordost–sydvästlig riktning (figur 12).

Figur 14. Förhistorisk keramik. Till vänster F1, till höger F3. Skala 1:1.

Objekt 8

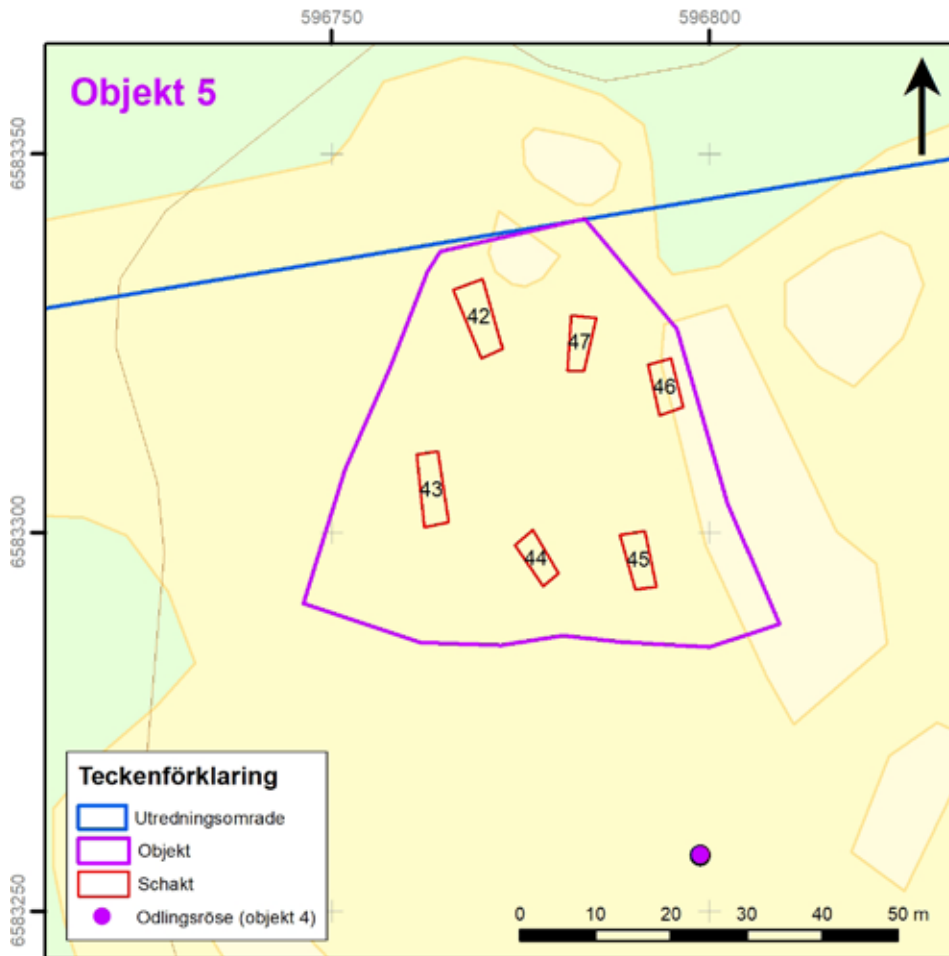
Inom objekt 8 förlades fem schakt. I schakt 31 framkom en anläggning i form av ett stolphål A4 (figur 12). Stolphålet mätte 0,50 × 0,50 meter och var tydligt avgränsad i plan med en fyllning av mörkbrun silt (figur 15). Stolphålet bedöms som *boplatslämning övrig*, vilket innebär status som *fornlämning*.

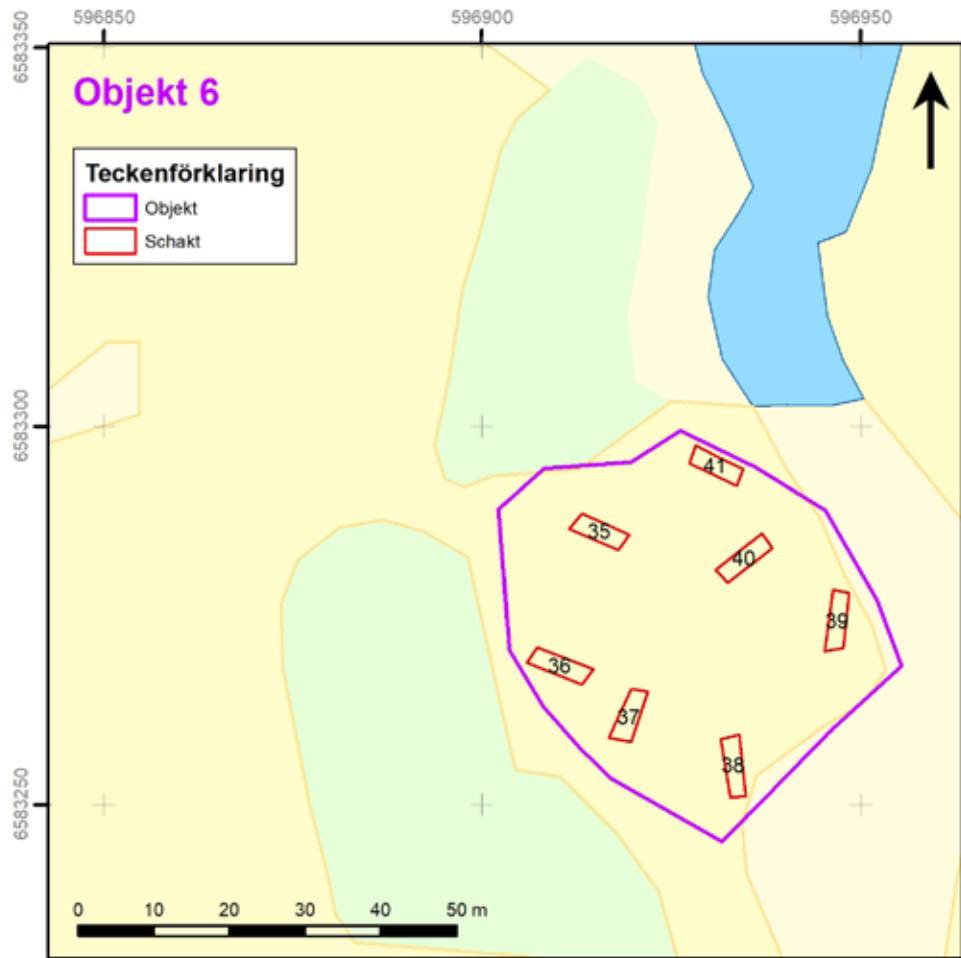

Figur 15. Stolphål A4 i schakt 31 inom objekt 8. Foto från öster.

Objekt 5 och 6

Inom objekt 5 och 6 förlades sex respektive sju schakt (figur 16–17). Inga fynd eller anläggningar framkom i något av schakten.

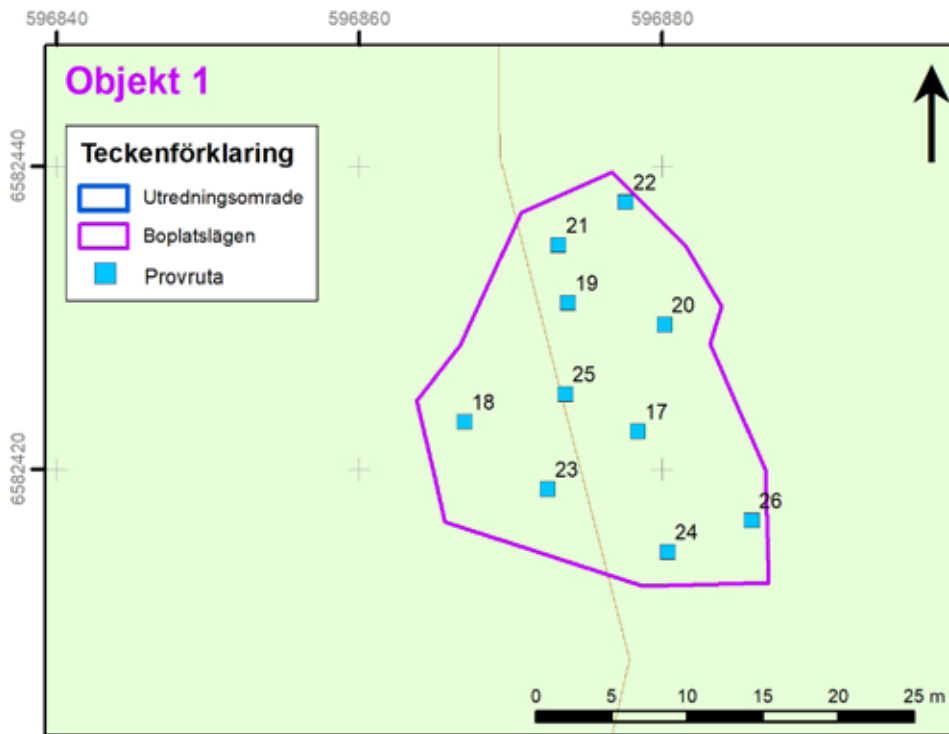

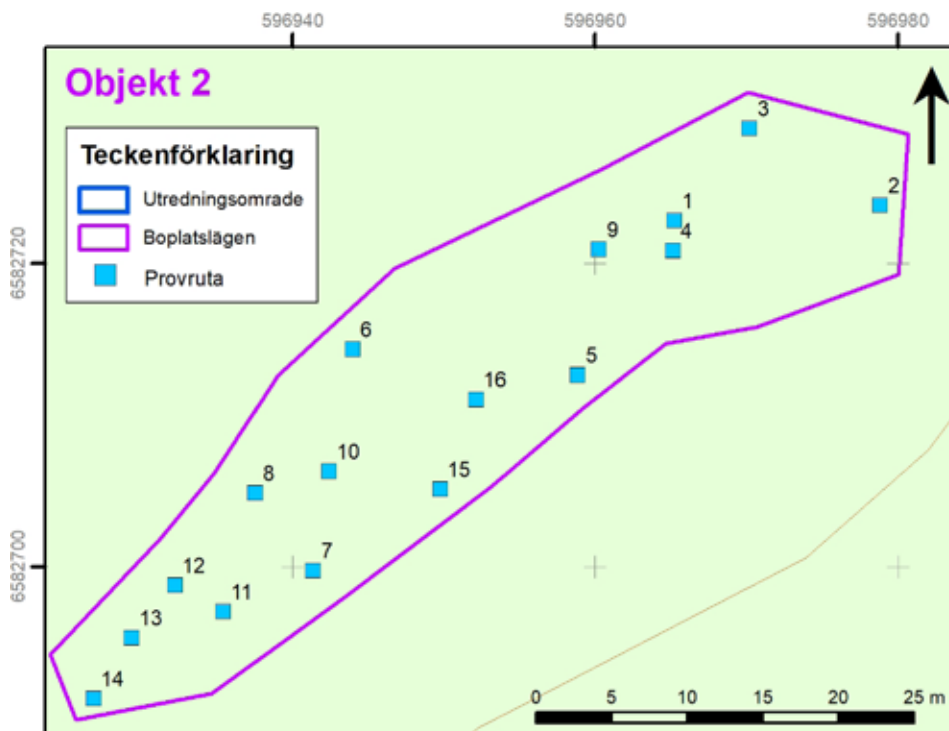
Figur 17. Schaktplan över objekt 6. Skala 1:1 000.

Boplatslägen i skogsmark (objekt 1, 2, 9, 10, 12 och 13)

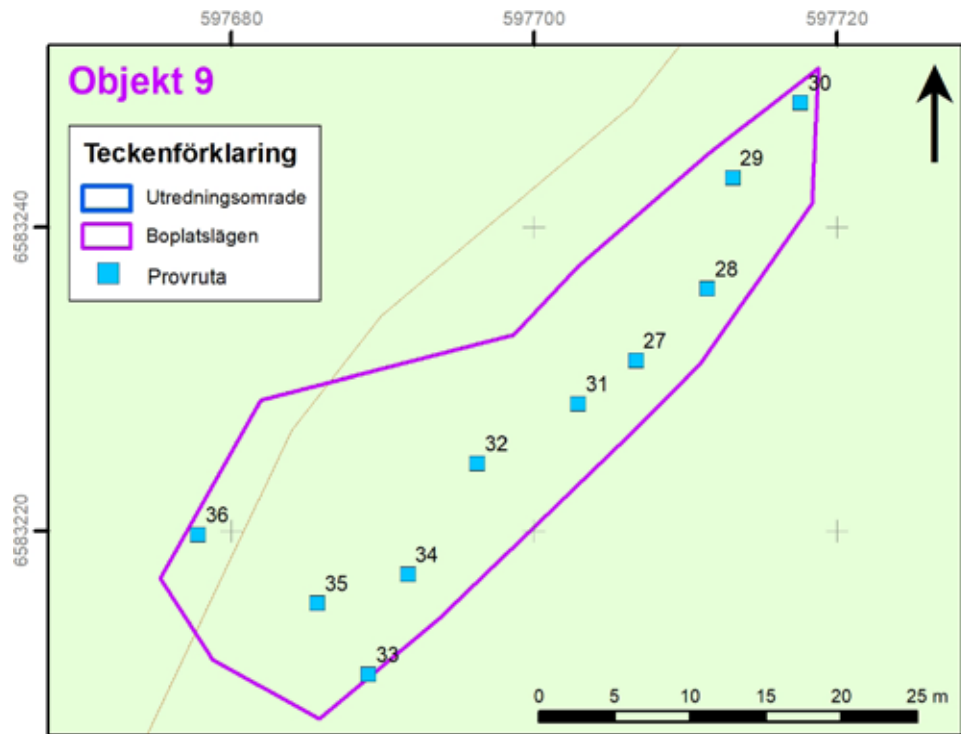
Samtliga 64 provrutor grävdes för hand till ett djup på 0,15–0,25 meter (figur 18–23). Inga indikationer i form av fynd eller anläggningar framkom i någon av provrutorna inom de objekt som bedömts som möjliga stenålderslägen.

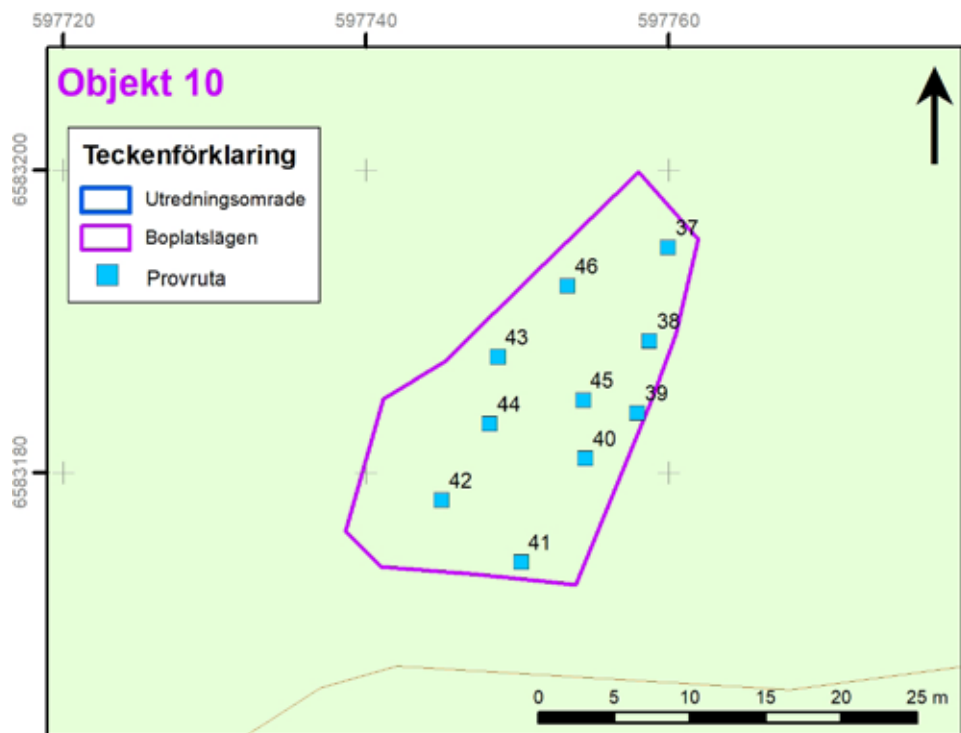
Figur 18. Objekt 1 med provrutor. Skala 1:500.

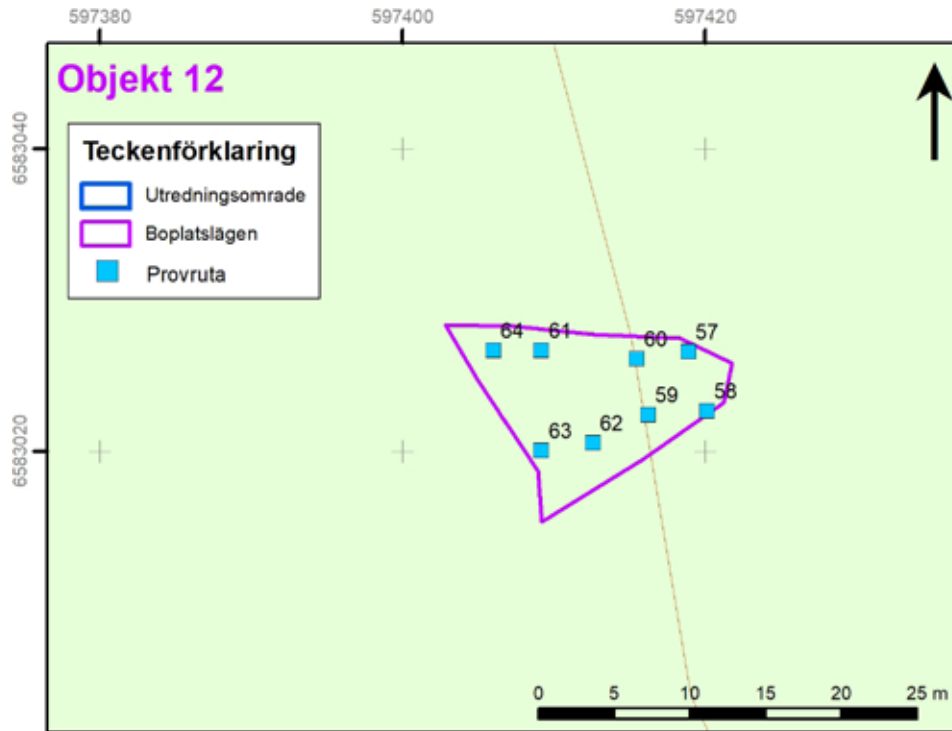
Figur 19. Objekt 2 med provrutor. Skala 1:500.

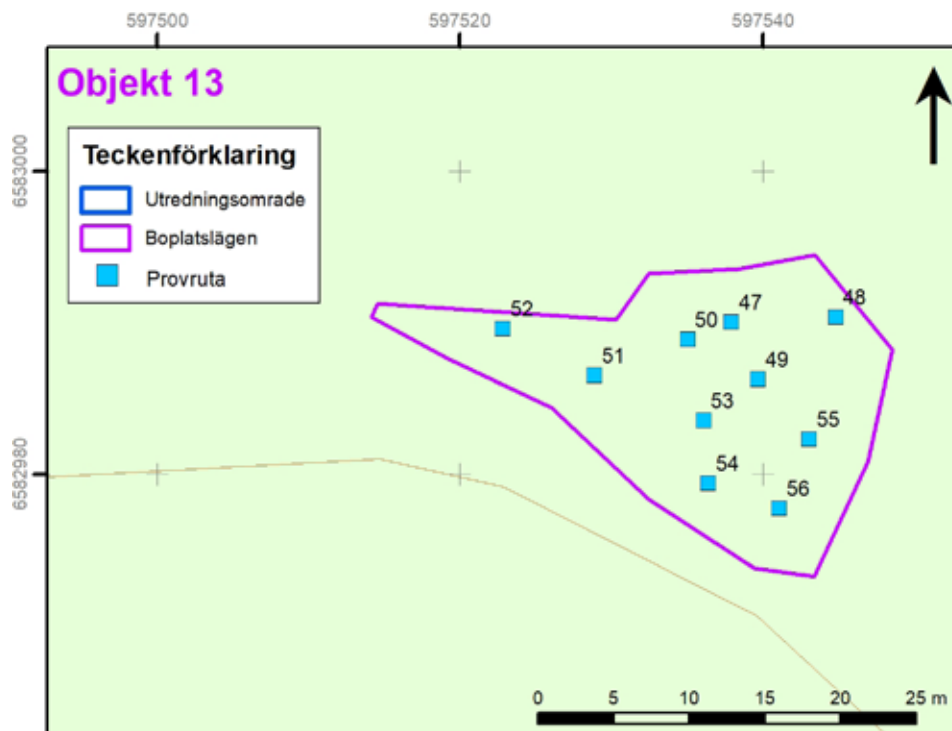
Figur 20. Objekt 9 med provrutor. Skala 1:500.

Figur 21. Objekt 10 med provrutor. Skala 1:500.

Figur 22. Objekt 12 med provrutor. Skala 1:500.

Figur 23. Objekt 13 med provrutor. Skala 1:500.

Utvärdering

Under inventeringen identifierades tretton objekt – elva möjliga fornlämningar i form av boplatslägen, ett odlingsröse och en stensträng/gårdsgård.

Under sökschaktsgrävningen framkom anläggningar i form av stolphål inom tre av objekten (objekt 3, 7 och 8), samtliga på åkermark. Inom objekt 7, där sammanlagt tre stolphål noterades inom tre schakt, framkom i anslutning till två av dem också keramik av förhistorisk typ, troligen yngre bronsålder–äldre järnålder. En fornlämning i form av *boplats* kan därmed beläggas. Boplatsten omfattar den nordöstra delen av objekt 7 (figur 12).

Inom objekt 3 och 8 framkom endast ett stolphål vardera. Det kan inte uteslutas att de två stolphålen är sentida, men lämningstypen förknippas med förhistoriska boplatser. De enskilda stolphålen inom objekt 3 och 8 bedöms som *boplatslämning övrig*, vilket innebär status som *fornlämning*.

Stensträngen/gårdsgården och odlingsröset som påträffades klassas som *övrig kulturhistorisk lämning*.

Med undantag för de områden av mycket tät energiskog vilket omöjliggjorde fältinventering, har utredningens syfte och mål kunnat uppfyllas.

Tabell 4. Resultatet av utredningen.

Objekts-/Lämningsnr	Typ	Status
1	Boplatsläge	Ej fornlämning
2	Boplatsläge	Ej fornlämning
3	Boplatslämning övrig	Fornlämning
4	Odlingsröse	ÖKL
5	Boplatsläge	Ej fornlämning
6	Boplatsläge	Ej fornlämning
7	Boplats	Fornlämning
8	Boplatslämning övrig	Fornlämning
9	Boplatsläge	Ej fornlämning
10	Boplatsläge	Ej fornlämning
11	Stensträng/ gårdsgård	ÖKL
12	Boplatsläge	Ej fornlämning
13	Boplatsläge	Ej fornlämning
L1985:9164	Bytomt/gårdstomt, Harbytorp	Fornlämning
L1985:8513	Lägenhetsbebyggelse, Kanton	Fornlämning
L1982:1557	Hägnad, stenmur	Övrig kulturhistorisk lämning
L1985:8562	Lägenhetsbebyggelse, torpet Batavia/Nystugan, uppgift om	Ingen antikvarisk bedömning
L1985:9087	Lägenhetsbebyggelse, backstuga, uppgift om	Ingen antikvarisk bedömning
L1985:9088	Lägenhetsbebyggelse, backstuga, uppgift om	Ingen antikvarisk bedömning
L1985:9186	Lägenhetsbebyggelse, backstuga, uppgift om	Ingen antikvarisk bedömning

Referenser

KART- OCH ARKIVMATERIAL

Kulturmiljöregistret (KMR)

<https://app.raa.se/open/fornsok>

Lantmäterimyndigheternas arkiv

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/detailed>

Delningskarta 1758, Kjula socken, Södermanlands län, 04-kju-39

Gränsbestämning, ägoutbyte 1859, Kjula socken, Södermanlands län, 04-kju-131

Lantmäteristyrelsens arkiv

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/detailed>

Ägomätning 1724, Harby nr 1-4, Kjula socken, Södermanlands län, C40-13:1

Delning av skog 1757, Harby nr 1-4, Kjula socken, Södermanlands län, C40-13:2

Ortnamnsregistret

<https://ortnamnsregistret.isof.se/place-names>

Rikets allmänna kartverks arkiv

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/detailed>

Häradsekonomiska kartan 1897-1901, Fiholm, 74-13, J112-74-13

Häradsekonomiska kartan 1897-1901, Barva, 74-18, J112-74-18

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

<https://apps.sgu.se>

Jordartskarta

Strandlinjekartor

LITTERATUR

Johansson, Å. 1991. *Väg E3 Arphus-Eskilstuna*. Arkeologisk utredning etapp 1. Södermanland. Strängnäs och Eskilstuna kommuner. Barva, Kjula och Kloster socknar. Eskilstuna stad. Riksantikvarieämbetet UV Stockholm rapport dnr 4337/91.

Johansson, Å. 1993. *E20, Arphus-Eskilstuna*. Barva, Kjula och Kloster socknar. Södermanland. Arkeologisk utredning, resterande del av etapp 2, samt sammanfattning av fornlämningsbilden inom aktuellt vägområde. Riksantikvarieämbetet UV Stockholm rapport 1993:38.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM22085
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-3550-2022, 2022-06-07
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202200784
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
<i>Undersökningsperiod:</i>	22–28 september och 17–26 oktober 2022
<i>Personal:</i>	Henrik Runeson (projektledare) Karolina Karlsson Birgitta Larsson
<i>Landskap:</i>	Södermanland
<i>Län:</i>	Södermanland
<i>Kommun:</i>	Eskilstuna
<i>Socken:</i>	Kjula
<i>Fastighet:</i>	Harbytorp 1:3
<i>Koordinater:</i>	x 6582333 / y 596865 (sydvästra hörnet)
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Höjdsystem:</i>	–
<i>Inmätningmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Fynden F1 och F3 förvaras hos KM i väntan på beslut om fyndfördelning.

Bilaga 1. Objekt och lämningar

Objekt 1. Boplatsläge, ca 30 x 20 m, N-S. 400 m². Liten platå, i S och V begränsad av blockig och något brant slänt samt i Ö av relativt fuktig planskogsmark. Diffus avgränsning mot N. Gles högvuxen barrskog. Markvegetationen består av blåbärsris och gräs. Troligen morän. Ej tillgänglig med maskin.

Objekt 2. Boplatsläge. Ca 50 x 10 m VSV-ÖNÖ. 430 m². Smal platå orienterad Ö-V. Begränsad i N av mindre, blockigt, krön och i S av en kort, relativt brant slänt. Belägen i avverkad skogsmark med gräs och mossor. Enstaka låga granar och björkar. Marken är något stenig och blockig. Stenåldersläge.

Objekt 3. Boplatsläge. Ca 80 x 45 m, NNV-SSÖ 3 300 m². Belägen i åkermark (i träda). Svag Ö-sluttning. Begränsas i N, V och S av skogsmark. Bronsålder-stenåldersläge.

Objekt 4. Odlingsröse, närmast oavlat. 6 x 3,5 m stort och 0,6 m högt. Består av 0,15–0,70 m stora stenar, varav huvuddelen är relativt små, 0,15–0,25 m stora. Belägen på ett mycket litet, ca 10 x 6 m stort, impediment i åkermark.

Objekt 5. Boplatsläge. Ca 55 x 50 m N-S. 2 300 m². Belägen i åkermark på en något diffus avgränsad platå i svag S-sluttning. Omgiven i Ö av ett smalt impediment med mycket odlingssten och i N och NV av skogsmark. I S delen av läget ligger ett mindre impediment med några större block.

Objekt 6. Boplatsläge. Ca 50 x 40 m N-S. 1 800 m². Beläget i åkermark på en platå i V och N avgränsad av steniga impediment med lövskog.

Objekt 7. Ca 155 x 90 m. 10 400 m². Boplatsläge. Beläget i åkermark som omger lägenhetsbebyggelsen Harbytorp. Åkermarken sluttar huvudsakligen mot V och SV, ned mot en bäck. Begränsas i S av ett skogigt impediment med block.

Objekt 8. Boplatsläge. Ca 40 x 40 m. 1 500 m². Beläget i åkermark i en svag SV-sluttning. Begränsas i N av stenig och blockig åkerudde med lövträd och i SÖ av en mindre åkerudde. Ca 50 m Ö om större bäck.

Objekt 9. Boplatsläge. 50 x 10, NÖ-SV. 440 m². Beläget nedanför och V om brant hållparti på en hylla ned mot en stor svacka som slutar mot V. Hyllan är något stenig och liksom området i stort i ett hygge som hyggesplöjts kraftigt. Fickor av sandigt material finns, annars relativt stenigt.

Objekt 10. Boplatsläge. 25 x 15, m N-S. 300 m². Beläget i SÖ-sluttande svacka mellan blockiga slänter mot berghäll högre upp. I svackan är materialet något siltigt, men större stenar och block finns. Relativt nära krön i V. Hyggesplöjt och delvis rikligt med ormbunkar.

Objekt 11. Stensträng/gårdsgård 42 x 1,2–2,0 m stor. Består av stenar och block, 0,2–1,6 m stora. Ligger vid kanten av högvuxen gles granskog S om ett mindre dike, som begränsar en tidigare åkeryta som nu är bevuxen av en med granplantering. Fynd från 1900-tal fanns i toppen av stensträngens V del. Äldre delen av strängen kan härröra från 1700-tal och ha samband med torpet Batavia.

Objekt 12. Boplatsläge. 20 x 15, m Ö–V. 130 m². Litet sadelläge i sluttning mellan blockiga kanter i S, N och Ö. Västsluttning i ett inhak i kanten av ett blockigt område. I V ligger en flackare yta. Vegetation av högt gräs och blåbärsris samt enstaka höga tallar.

Objekt 13. 35 x 20 m Ö–V. 370 m². Boplatsläge. I sluttning mot SV. I Ö och SÖ begränsad av stenigt höjdparti. I V flackare tallskog. Högt gräs och mossor.

L1985:9164 Bytomt/gårdstomt, Harbytorp, fornlämning

Fornlämningen är beläget på ett impediment, delvis bevuxet med sly. Vid utredningen gjordes inmätningar (punkter) för läget av en jordkällare samt ett spisröse. Jordkällaren är fortfarande synlig och mäter 6 x 4 meter nord–syd och är 0,15 meter djup. Den består av kallmurade väggar i minst 5 skikt med en ingång i söder. Själva källarhögen är cirka 10 x 8 meter stor och 2 meter hög. I norra delen av fornlämningen finns också ett spismursröse. Det mäter cirka 2,5 x 2,5 meter och är 0,7 meter högt. Enstaka stenar och flisor av tegel syns i mindre skador på spismursröset. Sondning visade att ”röset” var stenfyllt. Det är överväxt med högt gräs och nyponbuskar.

L1985:8513 Lägenhetsbebyggelse, torpet Kanton, fornlämning

På platsen finns av två svårt förfallna hus, med enstaka stående väggar och nedrasade tak samt en förfallen, men stående bod (toalett). I söder finns en igenfylld brunn. På tomten finns förvildade syrener och fruktträd.

L1982:1557 Hägnad, stenmur, övrig kulturhistorisk lämning

Läget för stenmuren korrigerades något genom inmätning. Stenmuren ligger i närheten av platsen för backstuga (L1985:9186), se nedan.

L1985:8562 Lägenhetsbebyggelse, torpet Batavia/Nystugan, ingen antikvarisk bedömning.

Lämningen kunde inte beläggas i fält via identifierade lämningar.

L1985:9087 Lägenhetsbebyggelse, backstuga, ingen antikvarisk bedömning.

Lämningen kunde inte beläggas i fält via identifierade lämningar.

Punktmarkeringen för backstugan L1985:9087 är belägen vid foten av sydsluttning av mycket stenig morän.

L1985:9088 Lägenhetsbebyggelse, backstuga, ingen antikvarisk bedömning.

Lämningen kunde inte beläggas i fält via identifierade lämningar.

Platsen är belägen i svag sydsluttning på ett hygge. Kraftigt hyggesplöjt och mycket stenigt och blockigt underlag. Delvis bevuxen med täta ormbunkssnår.

L1985:9186 Lägenhetsbebyggelse, backstuga, ingen antikvarisk bedömning.

Kunde inte i fält beläggas via identifierade lämningar.

Bilaga 2. Schakt

Objekt 7 (29 schakt)

S1. 10,0 x 1,8–2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Enstaka kolfläckar. Ett sotigt svart stolphål (A1) med en skärva förhistorisk keramik (F1).

S2. 6,0 x 1,8 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun siltig lera. Ett fåtal stenar 0,15 m.

S3. 5,5 x 2,0 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av rödbrun siltig lera. En sten 0,15 m. Fragment av buteljglas och enstaka tegelflis i ploglagret.

S4. 5,5 x 2,0 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av rödbrun siltig lera. Enstaka tegelflis i ploglagret.

S5. 5,5 x 2,0 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av rödbrun siltig lera. Tre stenar max 0,35 m. Enstaka tegelflis i ploglagret.

S6. 6,0 x 2,0 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av rödbrun lerig silt.

S7. 6,5 x 2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av rödbrun lerig silt. Järnföremål (recent), gallrat i fält.

S8. 5,0 x 2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. En markfast sten 0,50 m. Fragment av takpanna i ploglagret.

S9. 6,0 x 1,8–2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av ljus gulgrå lerig silt. En sten 0,30 m samt ett par mindre 0,10–0,15 m. Kolfnyk. Fragment av buteljglas och enstaka tegelflis i ploglagret.

S10. 7,0 x 1,8–2,2 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt. Ett par stenar max 0,30 m, rikligt med mindre stenar 0,05–0,15 m. Enstaka tegelflis i ploglagret.

S11. 7,0 x 2,5–5,0 m (L-format), 0,15 m djupt. Ploglager 0,12 m, följt av gråbrun lerig silt. Fåtal mindre stenar max 0,15 m. Ett rundat stolphål i NV hörnet (A2). En skärva 16–1700-tals keramik (F2), en skärva förhistorisk keramik (F3) samt ett fragment plant glas (F4).

S12. 7,0 x 2,0 m, 0,20 m djupt. Ploglager 0,15 m, följt av orangebrun siltig morän. Flera stenar 0,20–0,40 m samt flera mindre stenar.

S13. 7,0 x 2,0–2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt.

S14. 7,0 x 2,0–2,2 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt. En skärva 16–1700-tals keramik, gallrat i fält.

S15. 7,5 x 2,0–2,2 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt.

S16. 7,0 x 2,0–2,2 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av gråbrun lerig silt. Ett par större stenar max 0,40 m. Ett runt stolphål (A3). En skärva vitt porslän i ploglagret.

- S17.** 6,0 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av rödbrun siltig lera.
- S18.** 5,0 x 2,0 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av gråbrun lerig silt.
- S19.** 7,0 x 2,0 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt.
- S20.** 6,0 x 2,0 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun siltig lera.
- S21.** 6,0 x 2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun siltig lera. Ett fåtal stenar 0,25 m.
- S22.** 6,0 x 2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Enstaka tegelflis i ploglagret.
- S23.** 6,5 x 2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av rödbrun lerig silt. Enstaka tegelflis i ploglagret.
- S24.** 5,5 x 1,8–3,0 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt.
- S25.** 5,5 x 1,8–2,3 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av rödbrun lerig silt.
- S26.** 5,5 x 1,8–2,3 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av gråbrun lerig silt. Måttligt med mindre sten 0,10 m.
- S27.** 6,0 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun silt. Måttligt med mindre sten max 0,10 m. Enstaka tegelflis i ploglagret. Parallella plogspår i hela schaktet, Ö-V riktning.
- S28.** 6,0 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt. En sten 0,60 x 0,40 m, ett par större stenar 0,20–0,30 m samt måttligt med småsten max 0,10 m.
- S29.** 7,0 x 2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Rikligt med sten upp till 0,20 m. Enstaka tegelflis i ploglagret.

Objekt 8 (5 schakt)

- S30.** 10,0 x 1,8–2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av ljus gulgrå fin siltig sand. I östra delen måttligt med mindre sten max 0,10 m.
- S31.** 10,0 x 1,8–2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av ljus gulgrå fin siltig sand. Enstaka stenar 0,30 m. Ett stolphål i östra delen (A4).
- S32.** 8,0 x 2,0–2,2 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt med inslag av sand i partier. Enstaka stenar över hela schaktet max 0,15 m. Järnspik, gallrat i fält.
- S33.** 7,0 x 2,0–2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Enstaka stenar max 0,20 m.
- S34.** 9,0 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av ljus gråbrun sandig silt.

Objekt 6 (7 schakt)

S35. 6,5 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av ljus gråbrun silt. Enstaka mindre stenar 0,10 m.

S36. 6,5 x 2,0–2,2 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av ljus gråbrun sandig silt. Ett par stenar 0,50–0,70 m samt enstaka mindre stenar 0,15 m.

S37. 7,0 x 2,0–2,2 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av gråbrun sandig silt. En sten 0,50 m samt två mindre 0,25 m.

S38. 6,0 x 2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt. En sten 0,25 m.

S39. 7,0 x 2,0–2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun siltig lera.

S40. 7,5 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun silt. En sten 0,35 m, enstaka mindre stenar 0,15 m.

S41. 7,0 x 2,2–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun silt med sandiga partier. Ett fåtal stenar 0,40 m samt fåtal 0,10 m.

Objekt 5 (6 schakt)

S42. 9,0 x 2,0–2,7 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt med sandiga partier i norr. Ett par stenar max 0,40 m.

S43. 9,5 x 2,0–2,8 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lerig silt.

S44. 7,5 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun silt. Fåtal stenar 0,20 m.

S45. 7,5 x 2,5–2,8 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun siltig sand. En sten 0,35 m.

S46. 7,0 x 2,0–2,5 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun silt. Måttligt med sten max 0,15 m.

S47. 7,0 x 2,5–2,8 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun silt. En markfast sten i norra delen, en sten 0,40 m samt ett fåtal mindre stenar.

Objekt 3 (9 schakt)

S48. 5,5 x 2,2–2,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Fåtal stenar 0,15 m. Enstaka tegelflis och porslin i ploglagret.

S49. 6,5 x 2,5–2,8 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Enstaka stenar 0,20 m.

S50. 6,0 x 2,2–2,5 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av gråbrun lerig silt med grov sand i vissa partier. Enstaka stenar max 0,30 m.

S51. 5,5 x 2,3–3,0 m, 0,30 m djupt. Ploglager 0,25 m, följt av gråbrun lera. Ett mindre block ca 1,0 m, ett par stenar 0,40 m samt ett fåtal mindre.

S52. 7,0 x 2,3–2,8 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun siltig lera. En sten 0,25 m.

S53. 12,0 x 2,0–6,0 m (oregelbundet), 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt. Fåtal stenar 0,30 m. Enstaka tegelflis i ploglagret. Ett stolphål med rikligt av kol (A5).

S54. 8,0 x 2,5–3,0 m, 0,35 m djupt. Ploglager 0,30 m, följt av gråbrun lerig silt med grusiga partier i söder. Enstaka stenar 0,35 m.

S55. 8,0 x 2,5–3,0 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun lerig silt med inslag av smågrus.

S56. 8,0 x 3,0–3,5 m, 0,25 m djupt. Ploglager 0,20 m, följt av gråbrun siltig lera med inslag av grus och grov sand i partier i norr. Enstaka stenar 0,20 m.

Bilaga 3. Provrutor

Objekt 2 (16 provrutor)

P1. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orangebrun siltig morän. Sju stenar 0,10–0,20 m.

P2. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orangebrun siltig morän. Ett par stenar 0,08–0,15 m.

P3. 0,5 x 0,5 m, 0,25 m djup. Torv 0,10 m, följt av brun grusig morän. Enstaka stenar, max 0,20 m.

P4. 0,5 x 0,5 m, 0,25 m djup. Torv 0,10 m, följt av orange grusig morän. Rikligt med sten, max 0,25 m.

P5. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orange grusig morän. Måttlig med sten.

P6. 0,5 x 0,5 m, 0,25 m djup. Torv 0,10 m, följt av orange grusig morän. Måttlig med sten.

P7. 0,5 x 0,5 m, 0,15 m djup. Torv 0,10 m, följt av brun siltig morän. Enstaka stenar, max 0,20 m.

P8. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orange grusig morän. Måttlig med sten, max 0,25 m.

P9. 0,5 x 0,5 m, 0,10 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av kompakt stenlager.

P10. 0,5 x 0,5 m, 0,10 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av kompakt stenlager.

P11. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange grusig morän. Enstaka stenar, max 0,20 m.

P12. 0,5 x 0,5 m, 0,25 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange grusig morän. En sten 0,30 m, ett par stenar max 0,20 m.

P13. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange grusig morän. Ett par stenar max 0,20 m, rikligt med mindre stenar.

P14. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange grusig morän. Måttligt med sten, max 0,12 m.

P15. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange grov sandig morän. Enstaka stenar, max 0,15 m.

P16. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange grusig morän. Rikligt med sten, max 0,20 m.

Objekt 1 (10 provrutor)

- P17.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråbrun fin silt. En sten 0,20 m.
- P18.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråbrun fin silt. En sten 0,15 m.
- P19.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orange siltig sand. En markfast sten 0,35 m.
- P20.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brungrå fin kompakt silt. En markfast sten 0,40 m, ett par stenar 0,15–0,20 m.
- P21.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brungrå silt. Enstaka mindre stenar, max 0,10 m.
- P22.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brungrå silt. Fåtal stenar, max 0,25 m.
- P23.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråbrun silt.
- P24.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråbrun silt. En sten 0,12 m.
- P25.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orangebrun silt. Ett par stenar, max 0,15 m.
- P26.** 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,10 m, följt av orangebrun silt. Måttligt med mindre stenar, en markfast sten 0,50 m.

Objekt 9 (10 provrutor)

- P27.** 0,5 x 0,5 m, 0,25 m djup. Torv 0,15 m, följt av orangebrun något siltig morän. Fåtal mindre stenar, en markfast 0,25 m
- P28.** 0,5 x 0,5 m, 0,15 m djup. Torv 0,05 m, följt av orangebrun något siltig morän.
- P29.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange sandig morän. Tre stenar 0,20 m.
- P30.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av gulbrun sandig morän. Två markfasta stenar 0,20 m.
- P31.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange sandig morän. En markfast sten 0,20 m.
- P32.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange sandig morän.
- P33.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orangebrun sandig morän med grus och småsten. Ett par stenar, max 0,25 m.
- P34.** 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10–0,15 m, följt av orangebrun sandig morän med grus och småsten.
Två stenar, max 0,30 m samt ett fåtal mindre stenar.

P35. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange sandig och grusig morän.

P36. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,15 m, följt av berg samt i ett hörn brunorange morän. Ett par stenar 0,20 m.

Objekt 10 (10 provrutor)

P37. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av brunorange sand.

P38. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brunorange sand.

P39. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av orange sand.

P40. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av brunorange sand.

P41. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av orangebrun sandig och grusig morän. En sten 0,20 m.

P42. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråorange sand. En sten 0,15 m.

P43. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråorange sand. Ett fåtal stenar max 0,10 m. m.

P44. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av brunorange sand. En sten 0,10 m.

P45. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av orange sand med inslag av grus. En sten 0,12 m.

P46. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråorange sand. En sten 0,15 m.

Objekt 13 (10 provrutor)

P47. 0,5 x 0,5 m, 0,25 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun sandig silt med inslag av grus. Måttligt med sten, max 0,20 m.

P48. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av brunrå sandig silt med inslag av grus och mindre sten. Två stenar 0,18 m.

P49. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun sandig silt. Två markfasta stenar 0,25 m.

P50. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av fin gulbrun sand med inslag av grus. En sten 0,20 m och två markfasta stenar 0,20 m.

P51. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun silt 0,10 m, följt av orange fin sand.

P52. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av orange fin sand.

P53. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun fin sand. Enstaka sten 0,10 m.

P54. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun siltig sand 0,10 m, följt av brunorange fin sand.

P55. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brun silt 0,05 m, följt av sand följt av brunorange siltig sand. Två markfasta stenar 0,25–0,30 m.

P56. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,10 m, följt av brun silt 0,05 m, följt av sand följt av brunorange siltig sand. Två markfasta stenar 0,25–0,30 m.

Objekt 12 (8 provrutor)

P57. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun sand, rikligt med grovt grus och småsten. En sten 0,20 m.

P58. 0,5 x 0,5 m, 0,22 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråbrun sand 0,15 m, följt av orange grov sand. Måttligt med grus och småsten, max 0,10 m.

P59. 0,5 x 0,5 m, 0,22 m djup. Torv 0,10 m, följt av gråbrun siltig sand 0,15 m, följt av orange grov sand med grus. Ett par stenar 0,10–0,20 m.

P60. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av gråbrun siltig sand. Markfasta stenar i nästan hela rutan 0,10–0,30 m.

P61. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av orangebrun siltig sand med grus. Ett par större stenar 0,15–0,20 m.

P62. 0,5 x 0,5 m, 0,22 m djup. Torv 0,10 m, följt av brun siltig sand 0,10 m, följt av orange sand. Tre markfasta stenar 0,15–0,25 m. Ett fåtal stenar max 0,20 m.

P63. 0,5 x 0,5 m, 0,18 m djup. Torv 0,10 m, följt av brun siltig sand 0,05 m, följt av orange sand. Enstaka mindre stenar.

P64. 0,5 x 0,5 m, 0,20 m djup. Torv 0,05–0,10 m, följt av brun siltig sand 0,10 m, följt av orange fin sand. En markfast sten 0,25 m.

Bilaga 4. Anläggningar

A1. Objekt 7. Stolphål (schakt 1). 0,35 x 0,25 m, tydligt avgränsad i plan med fyllning av svart något flammig sotig silt. I toppen av anläggningen fanns en skärva förhistorisk keramik (F1). Ej undersökt.

A2. Objekt 7. Stolphål (schakt 11). 0,25 x 0,20 m, tydligt avgränsad i plan med fyllning av sotig silt och rikligt med kol.

A3. Objekt 7. Stolphål (schakt 16). 0,50 x 0,50 m, tydligt avgränsad i plan, med fyllning av mörkbrun silt.

A4. Objekt 8. Stolphål (schakt 31). 0,50 x 0,50 m, tydligt avgränsad i plan, med fyllning av mörkbrun silt.

A5. Objekt 3. Stolphål (schakt 53). 0,40 x 0,40 m, tydligt avgränsad i plan med fyllning av sotig silt och rikligt med kol.

Bilaga 5. Fynd

Fyndnr	Material	Sakord	Kommentar	Vikt (g)	Antal	Schakt	Gallrad
F1	Keramik	Kärl	Förhistorisk	9,0	1	1	Nej
F2	Keramik	Kärl	1600-1700-tal	32,1	1	11	Ja
F3	Keramik	Kärl	Förhistorisk	24,4	1	11	Nej
F4	Glas	Glas	Plant	1,8	1	11	Ja